

KONVENCIJA SAVJETA EVROPE O ZAŠTITI DJECE OD SEKSUALNOG ISKORIŠĆAVANJA I SEKSUALNOG ZLOSTAVLJANJA

LANZAROT
KONVENCIJA

Globalni alat
za zaštitu djece od
seksualnog nasilja

Izgradnja
Evrope za djecu
i sa djecom

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

JAČANJE MEĐUNARODNOG PRAVNOG OKVIRA

■ Seksualno iskorišćavanje i seksualno zlostavljanje nalaze se među najgorim oblicima nasilja nad djecom. Procjenjuje se da je svako peto dijete u Evropi žrtva nekog oblika seksualnog nasilja, te da u oko 80% slučajeva dijete zlostavlja osoba koju ono poznaje. Seksualno nasilje nad djecom može imati više oblika, kao što su: seksualno zlostavljanje u porodici ili u krugu porodice žrtve, seksualno iskorištavanje putem prostitucije ili materijala seksualnog zlostavljanja, seksualno nasilje putem interneta i seksualno zlostavljanje od strane vršnjaka.

■ Od devedesetih godina prošlog vijeka, seksualno iskorišćavanje i zlostavljanje djece dobija sve veću pažnju. Član 34 Konvencije UN o pravima djeteta (CRC) propisuje obavezu države da djecu zaštiti od ove vrste nasilja. Godine 2000. Opcioni protokol konvencije o pravima djeteta o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji dodatno je ojačao pravnu zaštitu djece od seksualnog nasilja, posvećujući čitav pravni instrument prevenciji i zaštiti od tih djela.

■ Lanzarot konvencija prvi je regionalni sporazum koji je specijalno posvećen zaštiti djece od seksualnog nasilja. Usvajena u gradu Lanzarot u Španiji 2007. godine, stupila je na snagu 2010. godine, a potpisale su ga sve države članice Savjeta Evrope.

■ Krivična djela obuhvaćena Lanzarot konvencijom predstavljaju minimalni konsenzus, što znači da se podstiče uspostavljanje viših standarda unutar domaćeg pravnog okvira određene države. Ova vrsta harmonizacije donosi višestruke koristi u borbi protiv zločina nad djecom na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao što su:

- ▶ smanjenje rizika od toga da počinioci mogu da izaberu da počine krivična djela u državi članici koja ima blaže propise;
- ▶ povećanje uporedivosti podataka na nacionalnom i regionalnom nivou; i
- ▶ olakšavanje međunarodne saradnje.

REVOLUCIONARNE KARAKTERISTIKE OVE KONVENCIJE

■ Lanzarot konvencija predstavlja krupan iskorak u prevenciji seksualnih radnji protiv djece, procesuiranja počinitelaca i zaštite djece žrtava. Nadovezujući se na postojeće međunarodne i regionalne pravne standarde, Konvencija iste proširuje kako bi obuhvatila i kriminalizovala sve seksualne radnje protiv dječ, bilo da donose komercijalnu dobit ili ne.

■ Suština ove Konvencije jeste zaštita djece. Ona se fokusira se na poštovanje dječjih prava, osiguravanje njihove dobrobiti, odgovaranje na njihove stavove, potrebe i razloge za zabrinutost, obavezujući ne djelovanje u njihovom najboljem interesu u svakom trenutku.

■ Lanzarot konvencija od država zahtijeva da osiguraju da se informacije pružaju u formalnom ili neformalnom okruženju, da se djeca obrazuju o rizicima seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja, te da mogu da se zaštite i zatraže pomoć.

■ Lanzarot konvencija je prvi međunarodni pravni instrument koji zahtijeva kriminalizaciju zavođenje u cilju seksualnog iskorištavanja. Pojava ovog krivičnog djela, olakšana informacionim i komunikacionim tehnologijama (ICT), naglo je porasla tokom protekle decenije, a Lanzarot konvencija služi kao ključni alat koji obavezuje države da zaštite djecu od ovog oblika seksualnog nasilja i da procesuiraju počinitelje.

■ Imajući u vidu transnacionalni karakter seksualnih zločina nad djecom, Lanzarot konvencija uključuje „princip ekstrateritorijalnosti“, što znači da građani ili stanovnici države potpisnice mogu biti procesuirani za određena krivična djela čak i kada je djelo počinjeno u inostranstvu.

■ Lanzarot konvencija ohrabruje države da uspostave programe intervencije ili mjere usmjerene na seksualne prestupnike kako bi se spriječilo ponavljanje djela protiv djece. Svaka takva intervencija ne mora nužno biti dio kaznenog sistema, već može biti dio sistema zdravstvene i socijalne zaštite.

■ Lanzarot konvencija uspostavlja zajedničke kriterijume kako bi se osiguralo da se efikasan, proporcionalan i odvraćajući krivični pravni okvir sprovodi u svim zemljama. Važno je napomenuti da se od država traži da produže period zastarijevanja kada su u pitanju seksualni delikti nad djecom, tako da krivični postupak može biti pokrenuti nakon dostizanja punoljetstva žrtve.

ŠTA KONVENCIJA ZAHTIJEVA OD DRŽAVA?

■ Lanzarot konvencija od država očekuje da ponude holistički odgovor na seksualno nasilje nad djecom, kroz pristup koji podrazumijeva: prevencija, zaštita, krivično gonjenje i promovisanje nacionalne i međunarodne saradnje.

Prevencija

- ▶ Djeca bi trebalo da budu svjesna rizika od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja i osnažena da se od istog zaštite
- ▶ Osobe koje rade u kontaktu sa djecom moraju biti provjerene i obučene
- ▶ Trebalo bi redovno pratiti programe intervencije ili mjere za seksualne prestupnike (bilo osuđene ili potencijalne)

Zaštita

- ▶ Prijaviti svaku sumnju koja se tiče seksualnog iskorišćavanja ili seksualnog zlostavljanja
- ▶ Potrebno je uspostaviti telefonske i internet linije za pružanje pomoći
- ▶ Potrebno je uspostaviti programe za podršku žrtvama i njihovim porodicama
- ▶ Potrebno je obezbijediti pružanje terapijske i hitne psihološke pomoći
- ▶ Potrebno je obezbijediti da sudski postupci budu prilagođeni djeci u cilju zaštite bezbjednosti, privatnosti, identiteta i imidža žrtve. Važno je da broj razgovora sa djecom žrtvama bude ograničen i da se isti obavljaju u za njih sigurnom i prijatnom okruženju, sa stručnjacima posebno obučenim za tu vrstu rada.

Krivično gonjenje

■ Lanzarot konvencija navodi da se sljedeća konkretna krivična djela moraju inkriminisati u svim državama potpisnicama Konvencije:

Seksualno zlostavljanje djece

■ Ovo djelo se odnosi na seksualne aktivnosti odrasle osobe sa djetetom. Čak i ako je dijete navršilo starosnu dob za stupanje u seksualne odnose ustanovljenu nacionalnim zakonima, ovakav čin se i dalje smatra seksualnim zlostavljanjem ako odrasla osoba koristi prinudu, silu ili prijetnje, ili ako zloupotrebljava položaj povjerenja, autoriteta ili uticaja, ili iskorištava posebno ranjivo dijete.

Dječja prostitucija – Seksualno iskorišćavanje prostitucijom

■ Ovo se odnosi na bilo koji oblik seksualnog iskorišćavanja djece pri čemu se dijete regrutuje, prisiljava ili prouzrokuje da učestvuje u prostituciji u zamjenu za (obećani) novac ili bilo koji drugi oblik naknade ili koristi.

Dječja pornografija - Materijal za seksualno zlostavljanje djece

■ Ovo se odnosi na bilo koji materijal koji prikazuje dijete koje je u ključeno u stvarno ili simulirano seksualno eksplicitno ponašanje, ili bilo kakav prikaz polnih organa djeteta u primarno seksualne svrhe. Ovo krivično djelo se može počiniti tako što se takav materijal proizvodi, nudi ili stavlja na raspolaganje, distribuira ili prenosi, nabavlja za sebe ili za drugo lice, posjeduje ili se svjesno dobija pristup istom.

Učešće djeteta u pornografskim predstavama – Iskorištavanje djeteta u seksualnim predstavama

■ Ovo krivično djelo uključuje činjenicu da se dijete regrutuje, prisiljava ili uzrokuje da učestvuje u seksualnim predstavama, ili da se na bilo koji način profitira od učešća djeteta u istima. Ono uključuje i činjenicu svjesnog prisustva predstavama takve prirode u kojima učestvuju djeca.

Potkupljivanje djece

■ Odnosi se na činjenicu da je dijete, koje nije navršilo starosnu dob za stupanje u seksualne odnose, bilo svjedok nekog oblika seksualne aktivnosti. To ne znači da dijete mora učestvovati u samoj seksualnoj aktivnosti. Sama činjenica da djeca svjedoče takvim djelima mora biti kriminalizovana.

Podvođenje djece u seksualne svrhe

■ Ovo krivično djelo, poznato i kao „zavođenje u cilju seksualnog iskorištavanja“, odnosi se na namjerno djelo odrasle osobe koja predlaže susret s djetetom koje nije navršilo starosnu dob za stupanje u seksualne odnose u svrhu seksualnog zlostavljanja ili iskorištavanja. Lanzarot konvencija konkretno pominje predloge te vrste koji se daju putem informacionih i komunikacionih tehnologija, kao i situacije u kojima je počinitelj preduzeo konkretne korake kako bi se lično susreo s djetetom. Ipak, Lanzarot komitet, zadužen za tumačenje Konvencije, preporučio je državama da razmotre mogućnost proširivanja polja inkriminacije i na slučajeve kada seksualno zlostavljanje nije rezultat sastanka uživo, već je izvršeno isključivo putem interneta.

Promovisanje nacionalne i međunarodne saradnje

■ Na nacionalnom nivou, Konvencija naglašava važnost usvajanja i implementacije integrisanih politika na nivou države koje su efikasne, koordinisane i sveobuhvatne.

■ Na međunarodnom nivou, ovakva saradnja pomaže državama da identifikuju i analiziraju probleme, pronađu i primjenjuju zajednička rješenja, razmjenjuju podatke i stručnost, bore se protiv nekažnjivosti i poboljšaju mjere prevencije i zaštite.

Praćenje implementacije Lanzarot konvencije

■ Komitet članica Konvencije, poznat i kao Lanzarot komitet, tijelo je koje je osnovano kako bi pratilo da li države potpisnice Konvencije istu primjenjuju u praksi kada je riječ u nacionalnom zakonodavstvu i politikama.

■ Postupak praćenja podijeljen po krugovima, svaki krug se odnosi na određenu tematsku oblast i istovremeno prati sve države. Cilj je dati zamah nekom konkretnom aspektu Lanzarot konvencije u svim državama, što zauzvrat podstiče razmjenu obećavajućih praksi i omogućava otkrivanje nedostataka ili poteškoća u postojećem zakonodavstvu ili politikama država. Komitet tako stiče mogućnost uporednog pregleda situacije u svim državama članicama Konvencije.

■ Lanzarot komitet takođe ima mandat da olakša prikupljanje, analizu i razmjenu informacija, iskustva i dobre prakse između država kako bi se poboljšao njihov kapacitet za sprečavanje i borbu protiv seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece. Na taj način, Lanzarot komitet stupa u interakciju sa civilnim društvom i drugim relevantnim akterima, obezbjeđujući široku i interaktivnu platformu za izgradnju kapaciteta svojih članica.

KAKO SE LANZAROT KONVENCIJA MOŽE KORISTITI U DRŽAVAMA KOJE NISU ČLANICE SAVJETA EVROPE

■ Seksualno nasilje nad djecom globalna je pojava. Lanzarot konvencija nastala je na temelju uvjerenja da mjere za rješavanje ovog globalnog problema ne bi smjele biti ograničene na određeno geografsko područje. Stoga je Konvencija otvorena za pristupanje svakoj zemlji u svijetu.

■ Kao sveobuhvatan instrument za široki nacionalni odgovor na sve oblike seksualnog nasilja nad djecom, Lanzarot konvencija nudi smjernice i inspiraciju za svaku vladu u svijetu koja želi da se pozabavi ovim ozbiljnim problemom putem jačanja svog pravnog okvira.

■ Konvencija takođe pruža čvrst osnov za zagovaranje od strane civilnog društva i drugih relevantnih aktera u cilju boljeg odgovora vlade na sve oblike seksualnog nasilja nad djecom.

Sprovođenje Lanzarot konvencije doprinosi istorijski važnoj izraženoj posvećenosti svjetskih lidera da okončaju zloupotrebu, iskorištavanje, trgovinu ljudima i sve oblike nasilja i zlostavljanja djece do 2030. godine, kao dio UN Ciljeva održivog razvoja.

www.coe.int

Dječja prava u Savjetu Evrope:

▶ www.coe.int/children

Kontakt:

▶ children@coe.int

Internet stranica Lanzarote konvencije:

▶ www.coe.int/children/lanzarote

Kontakt:

▶ lanzarote.committee@coe.int

Savjet Evrope sa zahvalnošću ukazuje na finansijsku podršku koju je ovom programu obezbijedio Fond za zaustavljanje nasilja nad djecom.

Savjet Evrope je vodeća organizacija za ljudska prava na kontinentu. Obuhvata 47 država, od kojih su 28 članice Evropske unije. Sve države članice Savjeta Evrope potpisale su Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum čiji je cilj zaštita ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. Evropski sud za ljudska prava nadgleda primjenu Konvencije u državama članicama.

